

Superbug буюу ямар ч эмэнд дийлдэхгүй нян

Н.Наранбат
“Гялс” төв

Бактер, вирус болон зарим шимэгчид тэдгээрийн эсрэг хэрэглэж буй эмийн бодисонд тэсвэртэй болсноор нэн шаардлагатай эмийн стандарт, эмийн эмчилгээ үр дүнгүй болох, халдварыг таслан зогсоох боломжгүйд хүрч улмаар өвчтөн амь насаа алдах аюул тулгардаг. Энэ нь бичил биетэний эсрэг эмийн бодисыг стандартгүй, тогтосон тун хэмжээг тохируулахгүй эмх замбараагүй, эмчийн зааваргүй эсвэл зөв хослолоор хэрэглэхгүй тохиолдолд байгаль дахь эмийн дасалтай омог идвэхжих, мөн эмэнд дасалтай шинэ мутаци үүссэнээс болдог. Энэ өөрчлөлт нь гений түвшинд явагдах өөрчлөлт тул эргэлтгүй өөрчлөлт байдаг. Эмэнд дасалтай омогууд тархах нь нийгмийн эрүүл мэнд, улс орон болон хувь хүний эрүүл мэнд, эдийн засагт сөргөөр нөлөөлдөг. Тухайлбал, эмэн дасалтай сүрьеэ өвчинтэй хүнийг эмчлэх эмийн зардал эмэнд дасалгүй сүрьеэтэй өвчтөнг эмчлэхээс 150-200 дахин их үнэтэй байдаг.

Өвчин эмгэг үүсгэгч бичил биетэн, вирус, нянгийн эсрэг шинээр эмүүд гарч байгаа боловч нянгууд тэдгээрт дасалтай, тэсвэртэй болсоор байна. 1990-ээд оны сүүлээр *Superbug* буюу ямар ч эмэнд дийлдэхгүй нянгийн талаар бичих болсон бөгөөд энэ нянгууд эмнэлгийн дотоод халдвар хэлбэрээр тархаж байна гэж үзэж байсан бол одоо олон нийтийн дунд нэгэнт тархаад байна. Жишээлбэл олон эмэнд дасалтай сүрьеэ, хлороквин ба сульфодоксин-периметанд дасалтай хумхаа, метицилинд дасалтай *Staphylococcus aureus* (Methicillin-resistant Staph. aureus- MRSA) ба ванкомицинд дасалтай энтерококкоор үүсгэгдсэн эмгэгүүд байна. Өөрөөр хэлбэл хүн төрлөхтөн антибиотекийг гаргаж авахаас өмнөх үе шиг аюултай, хүчгүй, эмгэнэлтэй нөхцөл байдал тулгараад байна.

Иймээс ДЭМБ-аас 2011 оны 4 сарын 7-ны Дэлхийн Эрүүл Мэндийн Өдрийг эмэнд дасалтай нянгийн эсрэг улс орнууд нэгдэн тодорхой бодлоготой тэмцэхийг уриалан тэмдэглэхээр боллоо.

Эмэнд дасалтай бичил биетний тархалтыг таслан зогсоож тууштай тэмцэх ажилд эмч нарын үүрэг нэн чухал бөгөөд эмч нар иргэдэд шаардлагагүй үед антибиотек хэрэглэхгүй байх, эмчийн зааврын дагуу стандарт эмчилгээг гүйцэд, бүрэн эдгэртлээ хийлгэх, зөвлөмж болгож байгаа нэн шаардлагатай эмийн хүрээнд хийсэн эмчилгээнд үр дүнгүй тохиолдолд заавал тухайн эмгэг, өвчин үүсгэгчийг тогтоож, эмэнд тэсвэртэй байдлын түвшинг тогтоосны үндсэн дээр тохирох эмийг зохих тунгаар хэрэглэх явдал юм.

Гэтэл амьдрал дээр эмэнд тэсвэртэй байдлыг

тодорхойлох шинжилгээний хариу удаан гардаг, чанар стандарт хангалтгүй, эмч иргэд энэ талын мэдээ мэдээлэл, мэдлэг муу байх, мэдсэн ч сайн чанартай шинжилгээ хийх лабораторын асуудал тулгамдаж байна.

Эмэнд дасалтай нянтай тэмцэхэд сайн бактериолог, молекулбиолгийн лабораторгүйд амжилтанд хүрэх боломжгүй юм. Тиймээс бид одоо байгаа нөөц бололцоогоо бүрэн гүйцэд ашиглах, лабораторийн хүчин чадалыг нэмэгдүүлэх, цаашид одоо ашиглаж байгаа багаж, технологую сайжруулах нэн шаардлагатай байна. Мөн эмэнд тэсвэртэй байдлыг тодорхойлж байгаа шинжилгээний аргуудад гадаад болон дотоод чанарын хяналтын тогтолцоо нэвтрүүлэх хэрэгтэй.

Эс тэгвээс Бразилд болсон шиг эмгэнэлтэй байдал зуу зуугаараа гарах боломж нэгэнт бүрдээд байна. Бразилын 2007 оны Мисс, дэлхийн миссын шагналт байранд орж байсан *Mariana Bridi da Costa* хорихон насандаа хорвоогийн мөнх бусыг үзүүлсэн юм. Үзэсгэлэнт энэ бүсгүй амьдралын аз жаргалыг яагаад ийм эрт орхих болов. Түүний үхлийн шалгаан эмэнд дасалтай *pseudomonas aeruginosa* (*Хавтасны дотор талын нүүрнээс зургыг үзнэ үү*).

Тэрээр 2008 оны 12 сарын 30 нд бөөрний чулуутай хурц өвдөлттэй эмнэлэгт ирсэн. Эмч нар 2009 оны 1 сарын 3-нд шээс, бэлгийн замын өгсөх, өвөрмөц бус халдвар хавсарсанг тогтоосон, эмчилгээ эрчимтэй хийж эхэлсэн боловч өвчин даймжирч түүний гар хөлийг тайрах мэс ажилбар хийгдсэн боловч өвчин даамжирсаар тэрээр 1 сарын 24 нас барсан юм.

Түүний энэ эмгэнэлт түүх бид эмэнд дасалтай нянгийн тархалтыг таслан зогсоох талаар ямар нэг арга хэмжээг далайцтай зөв хийж эхлэхийг сануулж байгаа бус уу.

**Анагаах ухааны доктор
Н.Наранбат**

Эх сурвалж

1. <http://www.who.int/world-health-day/2011/en/index.html>
2. <http://www.persianhub.org/off-topic-free-talk-published/168358-news-mariana-bridida-costa-miss-world-finalist-loses-hands-feet.html>
3. <http://www.babble.com/CS/blogs/famecrawler/archive/2009/01/24/model-mariana-bridida-costa-dead-at-20.aspx>
4. <http://www.cr17.com/index.php?topic=13139.0>